

PAMFIL ȘI MARIA BILȚIU

Balade

Vălean

97.

La curțile lui Vălean,
Crește-on fir de măieran
Și unu de bosâioc,
Să-l puie Vălean, în clop.
Vălean, la drum, când ieșe
Tăt asta hore-o zâce.
Câte mândre le ave,
Tăte-nainte-i ieșe,
Numai mândra, ce mai dragă,
Bagă capu pă fereastă.
-Hai, Vălene, până-n casă,
Rujulinu-i, pă fereastă
Și caveiu-i cald, pă masă.
Văleanu-n casă-o intrat,
Rujulinu l-o luat
Și caveiu l-o băut
Ș-apoi s-o gătat, s-o dus.
Când, la poartă, ajunje,
El, din grai, așe zâce:
-Deșterne-mi, maică, patu
Că mă doare rău capu,
Dar deșterne-l cât de iute,
Că mă doare peste frunte.
-Spusu-ț-am, Vălene, spus
Să leși mândrele și satu,
Că ele ț-or pune capu.
-Nu l-or pune că l-o pus,
Bată-le Ceala de Sus.

Achim Arestina, 52 ani, Coaș, 1973.

Vălean

98.

Frunză verde măieran,
Ce fecior era Vălean!
Când Vălean, pe-aici, trece,
Asta hore și-o hore.
Câte mândre-l auze,
Focu-n vatră dezvele,
Num-o coică de nevestă
Scoate capu, pă fereastă,
-Hai, Vălene, până-n casă,
Că caveiu-i cald, pă masă,
Rujulișu-i, pă fereastă.
El, în casă, o intrat,
La masă s-o așezat,
Din rujuliș o gustat,
Greu, de cap s-o văietat.
Din cavei când o băut,
Groaznic, capu l-o durut
Și la mă-sa o alergat.
-Vai de mine, mama me,
M-o prins capu a mă dure.
-Spusu-ț-am, Vălene, spus,
Lasă, mândrele, la dracu,
Că mândrele mânca-ț-or capu.
Spusu-ț-am și ț-oi mai spune,
Mândrele capu ț-or pune.
Când era, di cătă sară,
Greu, Vălean trăje să moară.
Când era, la miază-noapte,
Greu, Vălean trăje de moarte.
Când era, la cântători,
La Vălean, privighetori,
De la fete și feciori,
Îl cântau două surori.
Când să zoreu zorile,
Îl jeleu clopotile.

Bonta Eugenia, 65 ani, Cetățele, 1976.

Horea lui Vălean

99.

Frunză verde odolean,
Ce fecior era Vălean!
Da, el mândru să găta,
La beserică, pleca,
Mândrele, toate-i ochea,
Numai una-i mai frumoasă
Și-aceie-l așteaptă, acasă,
Cu caveiu negru, pă masă,
Rojmolin verde-n fereastă.
Vălean, în casă, o intrat,
Din cavei negru-o gustat
Și acasă o-nturnat
Și din gură, o cuvântat:
-Așterne-mi, maică, patu,
C-amu-mi creapă sufletu.
Deștide, maică, poarta,
C-amu-mi creapă inima.
-Spusu-ț-am, Vălene, mult,
Că mândrele te-or pune-n lut.
-Nu m-or pune, că m-o pus,
Bată-le, Ceala de Sus.
Când era pă la ujină,
La Vălean țâne lumină
Și când era la miază-noapte,
Îl băte sudori de moarte
Și când zorii să zore,
Clopotile clopote,
Carăle, pă drum, mere.

Șindreștean Domnica, 60 ani, Băița-Tăuții Măgherăuși, 1976.

Sora otrăvind fratele

100.

Su poală de codru verde,
On foc mare că să vede,
Din nouă cară de lemne.
Da, lângă foc, cine șede?
Șede mândru cu mândra,
Pă scaune, alătura.
Mândruța, din grai, grăia:
-Lua-mi-i bade, ori ba?
-Ba io, zău, nu te-oi lua,
Până tu nu-i otrăvi
Pă frate-to, cel mai mic,
Că să-mbracă-n portu meu,
Iubește ce iubesc eu.
-De când maica m-o făcut,
Eu otravă n-am văzut.
-Du-te, la noi, în grădină,
Este-o șerpoaie bătrână,
Din gură, verin îi cură,
Din coadă, sânge-i picură.
Sprijinește-nt-on canceu
Și te du la fogodău,
C-acolo-i fratele tău.
Cum o zăs, așe-o făcut
Și la fogodău s-o dus.
-Să trăiești, frătiucu meu,
Cu vin roșu, din canceu.
Să făcură că băură
Și la frate-so-i dădură.
O băut de două ori
Și-o grăit de nouă ori:
-Tu, soră, soruca me,
Pânt-on câne de draguț,
Ț-ai omorât on frătiuț
Și el tăt nu te-a lua,
C-a lua drăguța mea.
Ie-napoi s-o înturnat,
Pă ulița ce mai strâmtă,

Cu inima ei ce frântă,
Pă ulița ce mai largă,
Cu inima ei ce neagră.
-Lua-mi-i, bade, ori ba?
-Ba, io, zău, nu te-oi lua,
Că tu porți otrava-n brâu,
Otrăvești omu de viu
Și tu când ti-i mânie
Și cu mine-i face așe.
Suie-n vârșu gardului,
Strângă-a lungu satului:
-Fetelor, din neamu meu,
Nu faceți ce-am făcut eu.
Pântru on câne de drăguț,
Mi-am omorât on frătiuț.
Pântr-on câne de om drag,
Omorâi frate cât on brad.

Achim Maria, 45 ani, Coaș, 1973.

Nevasta fugită

101.

Bate Toma, la fereastă.
-Acasă ești, hăi, nevestă?
-Acasă, da-s supărată
C-am vinit di la spovadă
Și popa canon mi-o dat,
Să nu-mi țai drăguț în sat,
Nici holtei, nici însurat,
Nici de-aici, nici din alt sat.
Strângă Toma a doua oară:
-Hai, nevestă, pân-afară.
Ie de Toma-o ascultat
Și-o lăsat bărbatu-n pat
Și cu Toma o plecat,
În mijlocu codrului,
La fântâna dorului.
Ie, din gură, o cuvântat:
-Vai, măi, Tomă, ce-am lucrat?

Tomă, pântru struțu tău,
Mi-am lăsat bărbatu meu.
Toma, din grai, o grăit:
-Nici am răs, când ai pornit,
Nici oi plânje, când ti-i duce,
Mulțămim de gură dulce.

Bud Andrei, 71 ani, Boiereni, 1984.

Nevasta fugită

102.

Pă su vie, pă su coastă,
Trece-o tinere nevestă,
Nevăstuică cu bănat,
Fujită di la bărbat.
Și-o fujit, la pod de-aramă,
Să o treacă făr de vamă.
-Podari, podari,
Meșteri mari,
Treceți-mă, cu podu,
Că m-ajunje bărbatu,
Cu toporu, la jerunche,
Cum m-ajunje-m și-m dă-n frunte.
-Ba noi, zău, că nu te-om trece,
Până tu, nouă, ni-i da:
Tri suntem, tri sărutate
Și trupșoru jumătate.
-Ba, io, zău, că nu voi da,
Cizme negre-oi descălța,
Poale albe-oi sufulca
Și-n Dunăre m-oi băga
Și, cumva, de m-oi-neca,
Sufletu vost samă-a da.
Samă-a da, samă să deie,
Că lăsaț omu să pieie.

Picu Ana, 50 ani, Dobric, 1982.

Nevasta fugită

103.

Cărărușe, pă su coastă,
Trece-o dragă de nevestă,
Cu păr galbân retezat,
Fugită di la bărbat.
Atâtea drumuri s-o dusu,
Până tri podari-o ajunsu.
-Trece-mi-ți podari, podu
Că m-ajunje bărbatu,
Cu cuțātu, la picior.
-Stai, în loc, că te omor!
Cu cuțātu, la jenunche,
Zâlele să mi le ciunte.
-Noi, podarii-atunci te-om trece,
Dacă tu, nouă, ni-i da
La toți tri, tri sărutate
Și să dormi cu noi o noapte.
-Eu aiasta nu voi da,
Rochia o-i sufulca,
În Dunăre, m-oi țâpa.
În ie de m-oi îneca,
Sufletu vost samă-a da,
Samă-a da, samă să deie,
Că lăsați omu să pieie.

Marchiș Victoria, 44 ani, Suciul de Sus, 1975.

Fata blestemată - Pasăre pribeagă

104.

-Păsărică, pasărea,
Știi ceva de mămuca?
-Io, de mă-ta, că știu bine,
Pită albă tăt frământă,
După tine, să tăt cântă.

-Da, de tătucu, ce știi?
-De tată-to, io știu bine,
Doi cai albi îi potcovește
Și după tine pornește.
-Păsărică, păsărea,
Du-te tu, la mama mea,
Spune-i la mămuca-așe:
Pită albă, nu frământa,
După mine nu să cânte.
Spune-i și la tătucu,
Doi cai albi nu potcovească,
După mine nu pornească.
De-aici nu mă poate scoate,
Numa cu rugări de moarte.
Și spune-i, la mămuca,
Să-m descuie lăzâle
Și să-m scoată hainile,
Să le ducă-ntre hotară,
Să le deie foc și pară.
Numa rochia, cea roșie,
Să mi-o trimată mie,
Cu portu și-ncrețălile,
Cum poartă țâgâncile.

Cristea Victoria, 59 ani, Peteritea, 1984.

Metamorfoze

Tip I. Logodnicii nefericiți

105.

Frunză verde mărgărit,
Doi tineri ce s-au iubit,
De iubit ce s-o iubit,
Lumea de rău i-o vorbit.
Când o fo la logodit,
Părinți nu i-o voit.
Când o fo la cununat,
Părinți nu i-o lăsat.

Ii de mână s-o luat
Și s-o dus și s-o-necat.
Părinți o auzât
Și s-o dus la pescuit.
Pescuit-o, pescuit,
Pă tineri nu i-o gășât.
Din fetiț-o răsărit
O garoafă și-o-nflorit.
Din fecior o răsărit
On brad mare și-nverzât.
Călătorii, câți treceau,
La umbra lui se-așezau
Și din gură blestemau:
-Tună, Doamne, și trăznește,
Pă cel, care despărțăște,
Fata di cătă fecior,
Drăguța de drăgucior,
P-on fecior și pă o fată,
Când îi dragoste curată.

Butcure Ana, 55 ani, Stoiceni, 1981.

Moșneagul

106.

La făguțu, din cărare,
Zace-on voinic de lungoare,
Cu mândra lui, la picioare.
Mândra lui, din grai, grăie:
-Mori, drăguță, ori te-ntoarnă,
M-am urât, fără de samă,
Tăt muându-ți perina,
Di la o umbră la alta.
Bărbatu, din grai, grăia:
-Du-te, tu și te mărită,
Nu sta cu inima friptă.
Ie s-o dus, s-o măritat,
Dup-a lui fârtat, din sat.
Și bărbatu s-o sculat,

Pă obraz că s-o spălat,
Cârja-n mână o luat
Și la drum că și-o plecat,
S-o-ntâlnit c-on moș bătrân.
-Bună zua, moș bătrân,
Unde meri, iarna, la fân?
-Lasă-mă, nu mă-ntreba,
Că-i nuntă, la casa mea,
Să mărită noru-mea.
-Țâpă grebla și furca,
Hai, arată-mi casa ta.
În casă, când o intrat,
Tăți mesenii i-o-nchinat,
Tăt cu vin și cu horincă,
-Mulțămim, nu beu nimică.
Da, i-o-nchinat mireasa.
-Acela păhar le-oi be,
Că-i di la nevasta me.
Și mirile s-o sculat
Și din loc că s-o luat.
-Vai, să fie blăstămat,
Cine-a lua nevastă, di la bărbat.

Ivan Arestina, 70 ani, Coaș, 1973.

Nevasta vândută

107.

Pă su poală, de pădure,
Mere-o nevăstuică-n lume,
Cu poalele-i de fuioru,
Cu bărbatu băutoriu.
Înt-o joi, de dimineață,
Mere bărbatu, în piață,
Cu nevăstuca, de ață.
-Câtă-i prețu pă dânsa?
-Numa mia și suta.
-Măi, bărbate, nu mă da.
Când, în casă, îi intra,

Copiii te-or întreba:
-Unde-i, tată, mămuca?
-O rămas, în deal, la cruce,
Să v-aducă turtă dulce.
De n-a vini până-n sară,
Voi aduce altă mamă.
-Poți aduce patru sute,
Ca mama, nu ne sărută,
-Poți aduce, tată, o mie,
Ca mama, nu ne mângâie.
Poți aduce, tată, o doamnă,
Că nu i-om mai zâce mamă,
Numa curvă și buleandă.
-Du-te tu, buleandă, acasă,
Să vie mămuca noastră,
Mama care ne-o născut,
Că de ie ni-i dor mai mult.

Buda Victoria, 65 ani, Ungureni, 2011.

Moșneagul

108.

Și-am plecat cu coasă nouă,
Să cosăsc trifoi, pă rouă.
Io trifoiu l-am gătit
Și spre casă am pornit,
Di la deal cobor, la vale,
Mă-ntâlni cu-o fată-n cale.
O fată și-on moș bătrân,
Ce-adunau, cu grebla, fân.
-Bună zua, moșule!
-Să trăiești, voinicule.
Să trăiești, voinic voios,
Cum mi-ai răspuns de frumos.
-Moșule, io m-aș ruga,
Acuma, de dumneata,
Nu-mi dai mie, fata ta?
-Ba, ț-o dau voinicule,

Da să ai grijă de ie,
Că ie mamă n-o avut
Și-o trăit cum o putut,
Nici mamă nu a ave
Și-a trăi cum a pute.

Buda Victoria, 65 ani, Ungureni, 2011.

Nevasta vândută

109.

Măine-i târguț, la Armindeni,
Da, turcuțu ce și-a vinde?
Da și-a vinde nevasta.
-Cātu-i prețu pă dânsa?
-Numa mia și suta,
Cât om pute număra,
De-amu până a-nsăra.
-Așterneț chepeneagu,
Să torn banii, cu sacu.
El o prins a număra
Și nevasta a blăstăma:
-Da-u-ar bunu Dumnezeu,
Calu să se poticnească,
Pă tine, să te zdrobească.
Atuncea, de vorbă, o stat
Cu frate-so, adevărat:
-Haida, soră, hai, de-aci,
Nu-ț lăsa, sânguri, pruncii,
Patru prunci, mici, pângă vatră,
Fără mamă, fără tată.
Frate-so, s-o jeluit
Și, de la târg, s-o sfădit.

Buda Ana, 70 ani, Ungureni, 2011.

Cântece de dragoste

110.

Măieran în trei crenguță,
Zace mândru-n grădinuță.
Nu știu ce drum mi-aș face
Să mă duc, să-l văd cum zace.
Da io drum mi l-am făcut,
După apă de băut
Și pă mândru l-am văzut:
Cu fața, cătă pământ,
Cu gura arsă, de vânt,
Cu fața, cătă părete,
Cu gura arsă, de săte,
Cu fața, cătă izvor,
Cu gura arsă, de dor.
-Mori, mândrule, ori te scoală
Ori îmi dă și mie boală,
Ca să zăcem amândoi,
Să murim când om vre noi.

„Asta hore îi din copilăria me.”

Griguță Palaga, 62 ani, Bogdan Vodă, 2007.

111.

-Unde meri bade-nșchimbat?
-La mândruța, din alt sat.
-Du-te, bade, cât de tare,
Că mândruța ta, da, moare.
Tată-so-îi face sălaș,
Mă-sa-îi plânje pă obraz.
Tată-so îi țâne lumină,
Soru-sa-îi plânje de milă.
Când în casă s-o băgat,
De trii ori l-o sărutat,
Da la fată s-o uitat.
-Nu strâca, maică, pânza,
Nici, tătucă, scândura,

Că nu mi-o vinit moartea,
Numa dor, di la badea.

Zah Rozalia, 60 ani, Sălsig, 1975.

112.

Măi, bădiță, de departe,
Trimete-mi, cu poșta, carte.
De trăiești, să te iubesc,
De-ai murit, să te jelesc:
Cu haină albă, de jolj
Și cu ruje neagră-n concii.

Șchiop Iuliana, 65 ani, Sălsig, 1974.

113.

Mi s-o dus tinerețea,
Cum duce vântu frunza.
Mi-o trecut a mea viață,
Cum trece luna, prin ceață
Și-o vinit bătrânețea,
Cum vine bruma, toamna.
Când vede că mi-i mai bine,
Iacă, bătrâneța vine
Și-mi rămân horile mele,
Ce m-am stâmpărat cu ele.
Tata mândru le-o cântat
Și mie mi le-o lăsat.
Io le-oi lăsa, la copii,
Le-or cânta cu drag și ii,
La copii și la nepoți,
Să le cânte, cu drag, tăț.
Pă mine m-or pomini,
Când p-aicea n-oi mai fi.

Cârțiță Victoria, 61 ani, Libotin, 22 oct. 2011.

114.

În poiană, pă Șatra,
Paște calu lui Pinteă,
Calu paște, nechezăște
Și pă Pinteă nu-l gășăște.
Nu e Pinteă, nu-i și nu-i,
L-o-mpușcat on văr de-a lui.
Cântă cucu-n vârv de nuc,
Pă Pinteă, la groapă-l duc.
Cântă cucu pă fântână
Și pă Pinteă trag țărână.
Cântă cucu-n vârv de brad,
Pă Pinteă l-o îngropat.

Cârțiță Victoria, 61 ani, Libotin, 22 oct 2011.

115.

În Poiana Mărului,
Paște calu Mantului,
Calu paște, nechezăște
Și pă Mantu nu-l gășăște.
Nu e Mantu, nu-i și nu-i,
L-o-mpușcat on văr de-a lui.
Cântă cucu-n vârv de nuc,
Pă Mantu, la groapă-l duc.
Cântă cucu, pă fântână,
Pă Mantu, amu, trag țărână.

Cârțiță Victoria, 61 ani, Libotin, 22 oct. 2011.

116.

Batăr cât la drum aș mere,
Bătrânețele-s a mele.
Batăr cât, pă drum, m-aș duce,
Bătrâneța tăt m-ajunge.
Bătrâneță, haine răle,
Rău mă tem c-oi pica-n ele.

Tinereță, haine scumpe,
Purta-v-aș și nu v-aș rumpe.

Buda Ana, a lu Ștefan, 70 ani, Ungureni, 2011.

117.

Da atâta-s de supărată,
Ca răchita ciuflicată.
Atâta-s de năcăjată,
Ca răchita ciupilită.
Atâtea supărări am,
Câte zâle-s-nt-on an.
Și duminici sunt bugăte,
Da io-s supărat în tâte.
Paștile-s numa o dată,
Măi, și-atuncea-s supărată.
Rusalile-s num-o zî,
Tăt supărată-oi trăi
Și supărată oi muri.
Supărare, bate-o, Doamne,
Numa-n pat cu mine doarme.
Io o mâi să meargă-afară,
Ie numa la mine-ntoarnă.
Să bagă sub lipideu,
Tomna lângă obrazu meu.

Buda Victoria, a Olteanului, 65 ani, Ungureni, 2011.

118.

Pă casa lui Văsălică,
Sunt doi pui de rândunică.
Unu zboară, unu pică.
Cel ce zboară zâce așe:
-Măi, frătiuc, așteaptă-mă,
Că mi-o crește aripioare,
Aripioare, de arjint,
Și-om zbura, la răsărit,
La mămuca, pă mormânt.
Mămuca ne-a hășăi,

Noi de-acolo n-om fuji,
Până mama ne-ntreba
Cum trăim cu tătuca.
Cu tătuca trăim bine,
Că tătuca s-o-nsurat,
Ră maștihă că ne-o dat,
Drumu ni l-o arătat,
Tăt drumu căță popa,
Noi, p-aicea, n-om umbla,
Mai bine ne-om spânzura,
Înt-on vârv, de solovârv,
În mijlocu unui târg,
Ca să vadă și târgu
Ce plătește năcazu,
Ca să vadă și țara
Ce plătește maștiha.

Butcure Mariana, 47 ani, Cupșeni, 2011.

119.

Fata la casă nu-i bună,
Ca firu de mătrăgună.
- Mamă, mamă!
Lasă, mamă, că m-oi duce,
Nici aminte nu ț-duce.
Unde-a-nflori chiperiu,
N-oi vini cât îi ceriu,
Unde-a-nflori tămâia,
N-oi vini cât îi lumea.
Dumneata, mi-i aștepta,
Cu măruț roșu, gutâi,
Cu turta la căpătâi.
Măruț roșu-a putreghi
Și turta s-a mucezî,
Nici atuncea, n-oi vini,
Până când oi auzi,
Că doi popi te bagă-n lut
Și-oi vini să te sărut,
Că doi popi te prohodesc
Și-oi vini să te jelesc.

Nurorile te-or cânta,
La mine hâd s-or uita.
Io de-acoale, oi pleca,
Că mai sunt fete, pă sate,
Tăt ca mine supărate.

Butcure Mariana, 47 ani, Cupșeni, 2011.

120.

Haida, bade-n târg, pă joi,
Să ne-ntâlnim, amândoi,
Că de când o fo lumea,
În Lăpuș îi târg, joia.
Poți vinde și cumpăra.
Alți-or vinde boi și junci
Și io, țâie, buză dulci,
Alți-or vinde junci și boi
Și io, țâie, buză moi.
Că-i târgu pă iarbă verde,
Tăt de feciori și de fete.

Buda Ana, a lu Ștefan, 70 ani, Ungureni, 2011.

121.

Fântânioară mândră, naltu,
De năroc trebe cătatu,
Nu cu tăți răii prădatu.
Fântânioară mândră-n rātu,
De năroc trebe grijitu,
Nu cu tăți răii-mpărțātu.
Norocu i-o floare rară
Și nu să face-nt-o sară,
Înt-o zî de primăvară.

Buda Ana, a lu Ștefan, 70 ani, Ungureni, 2011.

122.

Ceterucă, mândru glas,
Oieguță, mândru vas.
Cetera-i-o doagă re,
Gura me zâce cum vre.
Cetera-i-o doagă spartă,
Gura me tăte le gată.

Buda Ana a lu Ștefan, 70 ani, Ungureni, 2011.

123.

Florice mândră, pă hatu,
Cine amaru te-o aratu?
Plugușor, cu patru boi
Și drăguți mei, cei doi.
Plugușor, cu patru vaci
Și drăguți mei, cei draji.
Să cunoaște care-i fată,
Că-i roșie și înfocată.
Cine și-o mâncat fetia,
Galbănă-i ca păpădia.
Io, mândruță, te-am iubit,
Până te-ai purtat cinstit.
Pă când dracului, te-ai dat
Și io, mândră, te-am lăsat.
Pă când te-ai dat dracului,
Te-am lăsat să fii a lui.

„O horesc feciorii, la fetele, care nu să poartă cinstit sara, pe drum”.

Buda Ana, a lu Ștefan, 70 ani, Ungureni, 2011.

124.

Nu vine badea, nu vine,
Gândești că n-are la cine.
Nu vine că nu-i acasă,
O poate mă-sa nu-l lasă.

Lăsa-l-a mă-sa, lăsa,
Știu că nu i l-oi mânca,
Num-on pic l-oi săruta
Și iară i l-oi lăsa.
Num-on pic l-oi drăgosti
Și iar a mâne-sa a fi.

„Să zâce, la șezătoare, când fata își așteaptă drăguțu să vină.”

Buda Ana, a lu Ștefan, 70 ani, Ungureni, 2011.

125.

Bate, Doamne, cetinile,
Din ce să fac lejinile,
Să să lejine fetile,
Să crească nelegădate,
Să moară nemăritate,
Să crescă neciupăite,
Să moară nesuduite.

Buda Ana, a lu Ștefan, 70 ani, Ungureni, 2011.

126.

În vârvuțu muntelui,
Șede ruga soarelui
Și judecă florile,
Ca soacra nurorile.
Și le judecă pă flori,
Ca soacrile pă nurori.

Buda Ana, a lu Ștefan, 70 ani, Ungureni, 2011.